

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ประเทศไทยมีเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ประเทศไทยก้าวไปสู่ความเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ คือ มีเทคโนโลยีที่ทันสมัยมากขึ้น มีโรงงานอุตสาหกรรมเกิดใหม่มากมาย มีผลผลิตที่จะส่งออกและนำเข้าเพิ่มมากขึ้น มีการติดต่อลงทุนทำการค้าระหว่างประเทศมากขึ้น โดยเฉพาะในช่วงเวลานี้ที่อาเซียนจะรวมตัวเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (Community : AEC) ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีนักธุรกิจต่างชาติเข้ามาลงทุนทำการค้าเป็นจำนวนมาก เหตุผลดังกล่าวจึงทำให้เศรษฐกิจและสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะสังคมเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งส่งผลกระทบต่อคนในสังคม กล่าวคือมีผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงทางเจตคติ ค่านิยม ความเชื่อ ประเพณี วัฒนธรรม และอื่นๆอีกมากมาย ไม่มีการหวงแหนและรักษาสิ่งที่มีคุณค่าที่อยู่คู่สังคมของตนมาช้านาน (พรพันธุ์ เขมคุณาศัย. 2554 : 77) ผู้วิจัยคิดว่าปัญหานี้เป็นปัญหาที่ต้องกลับมาให้ความสำคัญ ในฐานะที่ผู้ศึกษาเป็นครูผู้สอนจึงมีแนวคิดว่าควรเริ่มต้นปลูกฝังจากเยาวชนคนรุ่นใหม่ให้เกิดความรัก ความหวงแหน และเกิดความภาคภูมิใจในถิ่นฐานบ้านเกิดของตนเอง เพราะถือเป็นสิ่งที่มีคุณค่าต่อชีวิตและสังคม ดังนั้นการแก้ปัญหาที่ดีที่สุดคือเริ่มต้นจากการศึกษา โดยค่อย ๆ เสริมเติมเต็มและปลูกฝังสิ่งที่ดีงามของท้องถิ่นควบคู่ไปกับการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนให้กับเยาวชน ได้ซึมซับคุณค่าของสิ่งที่อยู่รอบตัว ครูผู้สอน ก็ได้รับประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอน โดยนำข้อมูลท้องถิ่นที่อยู่รอบตัวใช้เป็นสื่อการสอนให้เกิดคุณค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดกับตัวผู้เรียน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ(ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 กำหนดไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไป เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรมจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข มาตรา 7 ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับ การเมืองการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ เคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจ ความเป็นไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งพาตนเอง มีความริเริ่ม

สร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องด้วยเหตุนี้จัดการศึกษา ต้องให้สอดคล้องกับจุดเด่นของชุมชน ให้เกิดความภาคภูมิใจและรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นเอาไว้ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559 : 29 สำนักนายกรัฐมนตรีได้กล่าวถึงยุทธศาสตร์การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน โดยสัมพันธ์สอดคล้องกับวัฒนธรรม วิถีชีวิต และการประกอบอาชีพแต่ละท้องถิ่น โดยการพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ กำหนดให้หน่วยงานทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยนำประสบการณ์ ความรู้ ความชำนาญ และภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคลมาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษา(กระทรวงศึกษาธิการ. 2553 : 6-7)

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต. 2545 : 67) และศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสี กล่าวว่าการศึกษาค้นคว้าความรู้ไม่เห็นคุณค่าของภูมิปัญญาของตนเอง การจัดการศึกษาที่ผ่านมา เป็นเพียงกลไกที่สร้างคนเพื่อรับใช้ระบบสังคมและเศรษฐกิจแบบรวมศูนย์และชี้แนะว่าหลักสูตร และการเรียนการสอนควรให้ สอดคล้องกับชีวิตและความจำเป็นสภาพแวดล้อมที่แตกต่างหลากหลายในการจัดการศึกษารัฐต้องส่งเสริมการนำภูมิปัญญาไทย เข้าสู่การศึกษาของชาติ โดยเลือกสรรสาระและกระบวนการเรียนรู้ผ่านบุคคลผู้รู้ที่ได้รับการยกย่องเป็นครูภูมิปัญญา (วิชา ทรวงแสงวง. 2543 : 73 – 74) ความภาคภูมิใจของชาติสืบสู่สังคมไทยให้เรียนรู้เรื่อง ภูมิปัญญาไทย มากขึ้น ผสมผสานกับภูมิปัญญาสากลการเรียนรู้เรื่องภูมิปัญญาของชุมชน ใช้กิจกรรมของชุมชน จัดในรูปแบบการศึกษา มีหลักการว่า การถ่ายทอดวัฒนธรรมเป็นมติสำคัญของการศึกษาใน วิถีชุมชน ผู้ปกครอง จะมีบทบาทสำคัญในการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งในวิถีชีวิตประจำวัน (กัลป์ยานี ปฎิมาพรเทพ. 2541 : 29)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และเทคโนโลยี ได้กำหนดจุดมุ่งหมาย สำคัญประการหนึ่งไว้ว่า ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคมและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข ทั้งยังกำหนด ในเรื่องการจัดการเรียนรู้ด้านบทบาทของผู้สอนและผู้เรียน ว่า ผู้สอนต้องจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ อีกทั้งต้องจัดเตรียมและเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมกับกิจกรรม นำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีที่เหมาะสม มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ด้านบทบาทผู้เรียน ต้องเสาะแสวงหาความรู้ เข้าถึงแหล่งเรียนรู้ วิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อความรู้ ลงมือปฏิบัติจริง สรุป สิ่งที่ได้เรียนรู้ด้วยตนเองและนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่างๆ ในเรื่องของสื่อการเรียนรู้สถานศึกษาต้องจัดให้มีแหล่งการเรียนรู้ ศูนย์สื่อการเรียนรู้ และระบบสารสนเทศการเรียนรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ.2551 : 5)

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มงานอาชีพและเทคโนโลยีโดยได้กำหนดสาระที่เป็นความรู้ซึ่งประกอบด้วยเรื่อง การดำรงชีวิตและครอบครัว การอาชีพ การออกแบบและเทคโนโลยี เทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีเพื่อการทำงานและอาชีพ งานประดิษฐ์ เป็นงานที่เกี่ยวกับการทำงานด้านการประดิษฐ์ และเทคโนโลยี เน้นการอนุรักษ์และสืบสาน ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีไทย ตามภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สาระงานประดิษฐ์ ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 งานประดิษฐ์พานบายศรีในท้องถิ่นมีนามมาแล้ว พร้อมกับการก่อตั้งของหมู่บ้าน เนื่องจากคนในหมู่บ้านพยายามเรียนรู้ที่จะดำรงชีวิตอยู่ท่ามกลาง ธรรมชาติ การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันและรู้จักที่จะหาวัสดุธรรมชาติ มาปรุงแต่งในชีวิต ความเป็นอยู่ภายใต้กรอบการรับ และการให้ที่เหมาะสมทำให้เราได้คิดนำเอาใบตองและใบไม้ ต่างๆมาใช้ห่อขนม และทำอาหารรวมทั้งนำมาประดิษฐ์พานบายศรี ในหลายปีก่อนการทำพาน บายศรียังไม่ได้ถูกพัฒนามีแบบคล้ายกับขันห้ำจะใช้ขันแทนพานที่ใช้อยู่ในปัจจุบันใช้โฟมหรือ ดันกกรูปแทนต้นกล้วยในแต่ละตัว ของบายศรียังไม่มียอดใช้มือเย็บแทนการใช้แม่เย็บ เมื่อกาลเวลาเปลี่ยนไปนาน ผู้คนในชุมชนได้ศึกษา เล่าเรียนมีโอกาสได้ไปต่างถิ่นไปพบเห็น พานบายศรีที่มีลักษณะสวยงามก็นำมาปรับปรุงชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของวัฒนธรรม งานฝีมือ ต่างๆ ที่บ่งบอก ถึงความเป็นไทย และประเพณีอันดีงามควรอนุรักษ์ ให้คนรุ่นหลังได้เห็น ความสำคัญของวัฒนธรรมงานฝีมือต่างๆที่บ่งบอกถึงความเป็นไทย และประเพณีอันดีงามควร อนุรักษ์ให้คนรุ่นหลังได้เห็น ได้เรียนรู้กับผลงานเหล่านั้นเพื่อช่วยพัฒนางานฝีมือสืบต่อไป (ฉันท ชาติทอง. 2554 : 363-370) พานบายศรีเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งที่คน ในสังคมยอมรับ และถือเป็นของสูงในพิธีสู่ขวัญ การประดิษฐ์บายศรีจะมีจำนวนชั้นเป็นเลขคี่คือ 3,5,7 และ 9 ชั้น ตามขนาดหรือรูปแบบ ของงาน โดยการนำวัสดุจากธรรมชาติ คือใบตองกล้วยตานีมาดัดแปลง เป็นรูปทรง ให้สวยงาม แล้วประดับตกแต่งด้วยดอกไม้ มีหลายรูปแบบใช้ในโอกาสต่างๆ กัน (พรุพรรณ พรสุขสวัสดิ์. 2546 : 23) งานที่ใช้บายศรีในการสู่ขวัญ จะเป็นงานมงคล เช่น ขึ้นบ้านใหม่ อุปสมบท แต่งงาน เรียนจบ สอบบรรจุเข้าทำงาน ได้ย้ายที่ทำงาน ได้รับตำแหน่งใหม่ หรือเลื่อนตำแหน่ง เกษียณอายุราชการ ได้รับคัดเลือกให้ไปเป็นทหาร หรือแม้กระทั่งหายจาก อากาศป่วย ฯลฯ นับว่าพานบายศรีมีความสำคัญกับชีวิตของคนไทย พิธีบายศรีสู่ขวัญเป็นการสร้าง ขวัญและกำลังใจให้แก่บุคคลทั่วไปโดยเฉพาะอย่างยิ่งชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ถือเป็น พิธีที่ได้ปฏิบัติสืบทอด กันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ตามความเชื่อของแต่ละหมู่บ้านของแต่ละบุคคล พิธีบายศรีสู่ขวัญเป็นวัฒนธรรม ประเพณี ของไทยโดยทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งบรรพบุรุษของ ตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีความเชื่อว่า มนุษย์นั้นนอกจากจะมีร่างกายแล้วยังต้องมีขวัญอีกด้วย คำว่าขวัญไม่มีตัวตน แต่เชื่อว่ามีอยู่ประจำชีวิตของคนตั้งแต่เกิดมาและเชื่อว่า ถ้าขวัญอยู่กับตัว

ก็เป็นสิริมงคล สุขสบายจิตใจมั่นคง ถ้าคนตกใจหรือเสียขวัญ ขวัญก็จะออกจากร่างกายถือว่า ขวัญหาย ขวัญหนีฟ้อ จึงต้องมีการบายศรีสู่ขวัญเพื่อเป็นการ ทะนุถนอมน้ำใจส่งเสริมจิตใจ และขวัญให้ได้อยู่เสมอ (ศรธรรม คีรตค. 2550 : 62-63)

จากข้อกำหนดของหลักสูตรดังกล่าว จะเห็นได้ว่าข้อมูลท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษา แม้ว่าเรื่องการจัดการเรียนการสอน นำข้อมูลท้องถิ่นมา เป็นองค์ประกอบในการจัดการเรียนการสอนไม่ได้เป็นเรื่องใหม่ แต่เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นและใช้มานาน แล้ว หากแต่ เพราะสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นเป็นรากฐานทางวัฒนธรรมของคนในสังคมที่ต้องกลับไป ให้ความสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่เป็นครูผู้สอน ยิ่งต้องมีหน้าที่ปลูกฝังให้นักเรียน ได้รู้จักรัก ห่วงแหนและภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง เนื่องจากสภาพปัจจุบันหลักสูตรแกนกลาง ไม่สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียน และ ชุมชน ผู้วิจัย ได้สำรวจข้อมูลเกี่ยวข้องกับอาชีพ วัฒนธรรม ภูมิปัญญา และสภาพทั่วไปของหมู่บ้านในเขตพื้นที่ บริการของ โรงเรียนหนองโกวิทประสิทธิ์พิทยาคม พบว่าภายในหมู่บ้าน มีการปลูกต้นกล้วย จำนวนมาก และนำส่วนต่างๆมาใช้ในชีวิตประจำวัน จากแนวความคิดการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นถึง ความสำคัญของท้องถิ่น และการนำภูมิปัญญา มาช่วย ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554 : 58) โดย พัฒนาสาระการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับ ความต้องการของท้องถิ่น ตลอดจนได้สำรวจความต้องการ ของผู้เรียน มุ่งให้เด็กและเยาวชนมีความรู้ทักษะพื้นฐาน ที่เข้มแข็งพร้อมต่อการประกอบอาชีพ เพิ่มความรู้เรื่องทักษะชีวิต ทักษะพื้นฐาน วัฒนธรรม เปิด โอกาสให้ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมใน การพัฒนาสาระการเรียนรู้ เรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการ แสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญา และวิทยาการต่างๆ เพื่อพัฒนา ชุมชนให้สอดคล้องกับปัญหา และความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยน ประสบการณ์ การพัฒนาระหว่างชุมชน (วิชัย ประสิทธิ์วุฒิวณิช. 2545 : 12) ผู้วิจัยจึงได้พัฒนา สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องการประดิษฐ์บายศรี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบปัญหา ว่าการพัฒนาประสบการณ์การเรียนรู้แก่ผู้เรียนด้วยการฝึกปฏิบัติจริงในชุมชน เป็นการก้าวข้าม แนวคิดการสอนที่เน้นครูเป็นศูนย์กลาง ไปสู่แนวคิดที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เปลี่ยนการผูกขาด ความรู้จากตำราหรือตัวครูในฐานะแหล่งเรียนรู้หลักเพียงแหล่งเดียว สู่พื้นที่การเรียนรู้ที่ หลากหลาย เปลี่ยนเครื่องมือและวิธีการใหม่ในการเปิดแหล่งความรู้และแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ แก่ผู้เรียน รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถบูรณาการการเรียนรู้กับเรื่องราวชีวิต และวิถีความ เป็นไป ของท้องถิ่น สังคมในระดับภูมิภาค ระดับชาติหรือระดับนานาชาติ ดังนั้นการจัดการเรียน การสอนจึงต้องคำนึงถึงผู้เรียนเป็นหลัก โดยใช้รูปแบบวิธีสอนที่เหมาะสม อีกทั้งต้องคำนึงถึง

แหล่งความรู้ สื่อนวัตกรรม ที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ “ภูมิปัญญาท้องถิ่น” จัดเป็นข้อมูลท้องถิ่นประเภทหนึ่งที่สามารถนำมาจัดเป็นองค์ประกอบหรือบูรณาการกับการเรียนการสอนได้ (พรพันธุ์ เขมคุณาศัย. 2554 : 77)

จากแนวคิด เหตุผลสำคัญ และสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและเทคโนโลยี ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ได้ตระหนักถึงคุณค่าและประโยชน์ของภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงมีความสนใจที่จะพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การประดิษฐ์บายศรี โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานคือ ศึกษาความต้องการของท้องถิ่น เกี่ยวกับการพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นจากกลุ่มเป้าหมาย แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ จัดทำหลักสูตรฉบับร่าง ตรวจสอบ ทดลองใช้ ทั้งนี้เพื่อใช้ในพิธีบายศรีสู่ขวัญ และนำบายศรีมาประยุกต์ใช้ในพิธีต่าง ๆ โดยนำมาพัฒนาเป็นสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การประดิษฐ์บายศรีสำหรับชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 2 โรงเรียนหนองโกวิทาประชาสรรค์พิทยาคม ด้วยการปรับเนื้อหาเพื่อให้ผู้เรียนได้ประสบการณ์ตรง มีโอกาสได้เรียนรู้เรื่องราวของชุมชน รู้จักอนุรักษ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น รักและภาคภูมิใจท้องถิ่นของตนต่อไป

คำถามวิจัย

1. สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การประดิษฐ์บายศรี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีลักษณะอย่างไร
2. ผลการพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การประดิษฐ์บายศรี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การประดิษฐ์บายศรี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
2. เพื่อศึกษาทักษะการปฏิบัติงานการประดิษฐ์บายศรี ของนักเรียนที่เรียนรู้ โดยสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การประดิษฐ์บายศรี
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนรู้โดยสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การประดิษฐ์บายศรี ก่อนเรียนและหลังเรียน
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการเรียนรู้ สาระท้องถิ่น เรื่อง การประดิษฐ์บายศรี

สมมติฐานการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การประดิษฐ์บายศรี
หลังเรียนสูงกว่าผลสัมฤทธิ์ของคะแนนทดสอบก่อนเรียน

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น การจัดกิจกรรมสาระการเรียนรู้สาระท้องถิ่น เรื่องการ ประดิษฐ์บายศรี
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ตัวแปรตาม

1. ทักษะการปฏิบัติงาน
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
3. ความพึงพอใจ

กลุ่มเป้าหมายการวิจัย

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 30 คน โรงเรียนหนองโกววิชาประสิทธิ์พิทยาคม
อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ภาคเรียนที่ 1
ปีการศึกษา 2556

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

เนื้อหาหลักสูตร ได้จากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
กลุ่มสาระ การเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี และสาระเพิ่มเติมงานประดิษฐ์ กำหนดเนื้อหา
เป็นเรื่องเกี่ยวกับการประดิษฐ์บายศรีด้วยใบตอง ตามมาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาขั้นพื้นฐาน
มาตรฐานการเรียนรู้ระดับชั้น สาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว มาตรฐาน ง 1.1 เข้าใจ
ความหมาย ความสำคัญ ประโยชน์ หลักการ วิธีการ ขั้นตอน กระบวนการทำงาน การจัดการ
สามารถทำงานและประเมินผลการทำงาน เลือกใช้ ซ่อมแซม คัดแปลง การเก็บ บำรุงรักษา
เครื่องใช้ในการทำงาน มาตรฐาน ง 1.2 มีทักษะ กระบวนการทำงาน และการจัดการ การทำงาน
เป็นกลุ่ม การแสวงหาความรู้ สามารถแก้ปัญหาในการทำงาน รักการทำงาน และมีเจตคติที่ดีต่อ
งาน ในการสร้างสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การประดิษฐ์บายศรี สำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นมีจำนวนหน่วยการเรียนรู้ดังนี้

หน่วยที่ 1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับงานใบตอง

หน่วยที่ 2 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการประดิษฐ์บายศรี

หน่วยที่ 3 วัตถุประสงค์ในการประดิษฐ์บายศรี

หน่วยที่ 4 ขั้นตอนและการประดิษฐ์บายศรี

หน่วยที่ 5 การคิดคำนวณต้นทุนกำไร

หน่วยที่ 6 การจัดนิทรรศการและแสดงผลงาน

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น หมายถึง กระบวนการสร้างสาระการเรียนรู้ขึ้นใหม่เป็นสาระเพิ่มเติม ในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง การประดิษฐ์บายศรี โดยใช้เนื้อหาเกี่ยวกับทักษะการปฏิบัติงานทำบายศรีด้วยใบตอง เป็นเนื้อหาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตามหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้ โครงสร้าง คำอธิบายรายวิชา อัตราเวลาเรียน แนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และ แนวทางการวัดผลประเมินผล ตามขั้นตอนกระบวนการพัฒนาสาระการเรียนรู้ ซึ่งมี 6 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้ ขั้นที่ 1 ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ขั้นที่ 2 กำหนดองค์ประกอบของสาระการเรียนรู้ ขั้นที่ 3 การจัดทำหลักสูตรฉบับร่าง ขั้นที่ 4 การตรวจสอบคุณภาพสาระการเรียนรู้ ขั้นที่ 5 การทดลองใช้สาระการเรียนรู้ และขั้นที่ 6 การประเมินผลการใช้สาระการเรียนรู้

2. สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น หมายถึง การนำภูมิปัญญาเกี่ยวกับการประดิษฐ์ใบตอง ซึ่งเป็นการบูรณาการของภูมิปัญญาและชุมชนมาจัดทำเป็นสาระการเรียนรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยมีองค์ประกอบสำคัญคือ สาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล ซึ่งมีรายละเอียดของข้อมูลสารสนเทศ เพื่อนำไปจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นของตนเพิ่มพูนรายได้ โดยการนำออกไปจำหน่ายในโอกาสต่าง ๆ และสร้างเป็นอาชีพได้

3. ทักษะการปฏิบัติงาน หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการปฏิบัติ โดยจัดทำบายศรีให้ถูกต้องตามแบบแผนและรูปแบบที่กำหนด ซึ่งมี 5 ขั้นตอนดังนี้ 1. การเตรียมวัสดุอุปกรณ์ 2. กระบวนการทำงาน 3. เวลาในการปฏิบัติงาน 4. ผลงานและชิ้นงาน และ 5. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งวัดโดยการประเมินคุณภาพชิ้นงานและการสังเกตพฤติกรรมการปฏิบัติงาน

4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนจากการประเมินผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียน ซึ่งเรียนตามสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง การประดิษฐ์บายศรี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยยึดเกณฑ์ การผ่านร้อยละ 80 ได้แก่ ด้านความรู้จากภาคทฤษฎีซึ่งวัดได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบเลือกตอบ จำนวน 40 ข้อ

5. การประดิษฐ์บายศรี หมายถึง การนำใบตองมาพับม้วนเป็นรูปลักษณะกลม มีปลายแหลม โดยการพับกรวยแม่และกรวยลูก แต่กรวยลูกจะมีการนำดอกพุด มาวางเสียบไว้ที่ส่วนยอดปลายแหลมของกรวยด้วย เมื่อพับหรือม้วนใบตองเป็นกรวยเสร็จในแต่ละกรวยแล้ว ให้นำลวดเย็บกระดาษ มาเย็บใบตองไว้เพื่อป้องกันใบตองคลายตัวออกจากสำหรับห่อกรวย เรียกอีกอย่างว่า ห่มผ้า หรือการแต่งด้วยบายศรี การประกอบพานบายศรี ซึ่งเป็นขั้นตอนสุดท้ายในการทำด้วยบายศรี มาประกอบเข้ากับพานบายศรี 3 ชั้นการประกอบกับพาน ควรเริ่มต้นจากพานใหญ่สุด หรือพานที่วางอยู่ชั้นล่างสุดก่อน การประกอบพานชั้นกลาง และชั้นบนสุด ก็ใช้วิธีเดียวกัน โดยมีการวางลวดหว่างในแต่ละชั้นให้มีความสมดุล แล้วนำใบตองม้วนเป็นกรวยขนาดใหญ่มาวางตรงกลางของชั้นบน ซึ่งจะทำให้พานบายศรีที่ได้ มียอดแหลมที่สวยงามและมั่นคงเพิ่มความสวยงาม โดยตกแต่งด้วยดอกไม้ให้สวยงาม

6. ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกหรือความคิดเห็นของนักเรียน ที่มีต่อสิ่งที่ต้องการหรือเป้าหมาย ที่ตั้งใจไว้บรรลุผล สมหวังในสิ่งที่ได้กระทำลงไป หรือเข้าไปบทเรียนได้ดียิ่งขึ้น มีผลการเรียนดีขึ้น ซึ่งสามารถวัดได้จากแบบสอบถามความพึงพอใจ ที่มีลักษณะเป็นการประเมินทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านเจตคติ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 40 ข้อ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาการประดิษฐ์บายศรี โดยใช้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นพัฒนาขึ้น ได้อย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุเป้าหมายของหลักสูตรได้
2. นักเรียนมีทักษะปฏิบัติ ประดิษฐ์บายศรี มีความรัก ห่วงแหนววัฒนธรรมท้องถิ่น
3. นักเรียนได้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ในชีวิตประจำวัน และเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพในอนาคต